

Henstand med Indskud

Taler

Jacob Hoel

Sted

Storinget

1 12. FEBRUAR 1818

Hrr. Præsident!

5 Paa Grund af den kongelige Bekjendtgjørelse som af Hr. Statsraad Collett blev Odelstinget forelæst, vover jeg herved at yttre mine Meninger over een Gjenstand dette betræffende.

10 Ingen kan mere end jeg erkjende vor afdøde Konges naadige Resolution i Henseende til, at de Medborgere der endnu ikke have erlagt sit Indskud til Norges Bank maae have Henstand til 1ste Januari 1819, mod at svare 1/4 proC: maanedlig.

15 Saa velgjørende dette er, vover jeg dog at troe, at denne Henstand endda bør udsættes længere. Det er enhver bekjendt, hvor vanskeligt det har været nu i en Tid at reise en Capital, var denne end nok saa liden, og dette er jeg fuldkommen overbeviist om, er Aarsag udi, at saamange endnu rester med sit Indskud. At der findes enkelte Modvillige er vist overflødig at anmærke; men dissers Tal er ringe, det var en Fornærmelse mod vor brave Nation at tænke anderledes. - Altsaa:

20 forinden Pengecirkulationen er, som den i en vel regjeret Stat bør at være, er det efter min Formening et aabenbart Indgreb i Eiendomsretten at udpræsse en Summa som Een af 100 nu fortiden ikke er istand for at udrede. Hvad kan det hjælpe at anstille Auctioner over dette Pant? Der ville sluttelig ikke mange Concurentere indfinde sig, og saaledes blev f: Ex: de Ting der kostede

25 Eiermanden 100 rbd. maaske solgt for 5 rbd.; det hele Bohave resiqverede man at blive af med for en Bagatel. Mig er saadan Behandlingsmaade ubegribelig, nemlig: at den Ting skal tilveiebringes som nu fortiden ikke findes.

Jeg troer derfor at det var meget haart og tildeels uhensigtsmæssig, at lade vore

Meubler, Heste, Korn m: m: sælge, saalænge vi ere berøvede alle mulige Midler til at fremskaffe det fornødne Beløb. Min Formening er: at alle som staaer tilbage med sin Contingent til den tvungne Bank enten saa dette er det halve eller hele, at disse maae faae Credit mod at svare de nævnte 1/4 proC:

- 35 maanedlig, naar de iøvrigt stiller lovbefalet Sikkerhed, i det mindste saalænge til Penge bliver at faae laant, for hvem som kan stille reskriptmæssig Pant.

16. FEBRUAR 1818

- 40 Der kan efter min Formening ikke tænkes større Inconseqvense end at sige: Skaf mig den Ting som ikke eksisterer! Saa meget jeg endog erkjender Regjeringens Omhue i Henseende den Udsættelse med Sølv-Indskuddet som hidtil er os levnet, ligesaa tilbøielig er jeg til at troe at det vel aldrig for ramme Alvor er nogen som vil, at saa stor, saa uoprettelig Ulykke skal ramme den Mængde
- 45 Familier, som, i Fald nu deres udexeqverede Ting absolut skulle sælges, virkelig blev Tilfældet. - Jeg har sagt at de Ting som har kostet Eiermanden 100 rbd. sluttelig bleve solgte for 5. - Alt Indboe, Heste og Qvæg ville maaske ei engang forslaae hertil; man blev sadt ud af Stand til at drive sin Syssel; man kunde saaledes for Eftertiden umulig opfylde de Forpligtelser man skylder Staten og
- 50 sine Medmennesker. - O! hvilken Elendighed, hvilken Fortvivlelse ville dette Budskab ikke opvække.

- Dog jeg er ikke indviet i de Hemmeligheder dette muligens kan have til Hensigt. Men jeg holder det for min Pligt i Følge mine Comitenters absolutte
- 55 Forlangende at proponere Henstand med det resterende Sølv-Indskud, saalænge til Penge er at faae laant. Gjerne ville vi sætte 10 Fold Pant, samt svare Renter, og naar saadant skeer, er det ikke mulig at jeg kan forestille mig andet end dette er saa stor Sikkerhed, som om Sølv-Klumpen allerede laae i Banken.

- 60 Som en Retfærdighed, som Pligt vi skylder vore Medmennesker forlanger jeg Udsættelse med Pantets Salg og at dette bliver decreteret saa hastig som mulig.

18. FEBRUAR 1818

- 65 Hrr. Præsident!

Det kan ikke være mindste Tvivl underkastet at Folket som valgte os til at tolke deres Trang, til om mulig at lindre deres Nød i denne Tid, uden Exempel lidte

70 Nød og Gjenvordigheder, at enhver der gav os sin Stemme gjorde det i den Overbeviisning at vi ville gjøre alt, for at den Rest af deres endnu levnedes Velstand ikke aldeles skulle gaae forloren.

75 Det ligger udenfor mit Begreb at tænke mig Nationens Repræsentanter skulle have saa fiendtlig Sindelaug imod dem, der overdrog os Ret til at handle paa deres Vegne, at vi paa denne Maade skulle skuffe deres Tillid i saa høi Grad at det udeeqverede Pant nu skulle sælges. Jeg kjender intet Exempel saa oprørende, som først at sætte al Mynt udaf Cirkulation og derpaa naar Betalingsmiddel er gjort umulig at tilveiebringe, da at berøve os saa godt som for
80 intet alle vore Husting, alle vore fra Ungdommen af vante Bequemmeligheder og Nødvendigheder. Man maatte kun kjende lidet en af Menneskets hæftigste Lidenskaber nemlig: Selvopholdelse og Haab om Fremtids Lykke, ifald man troede at Iværksættelsen af Pantets Salg nu fortiden gik af uden Folkebevægelser, hvilke dog nok er den gyseligste Ulykke som kan ramme noget Land.

85 Hans Kongelige Majestæts Kundgjørelse lød paa at Udsættelse skulde finde Sted til dette Aars Udgang, mod at svare 1/4 pC: maanedlig, dette er et stort Beviis paa vor afdøde Konges Humanitet mod det norske Folk. Men dersom ikke Laaneindretninger i dette Mellemrum bliver oprettede til Udtællinger i smaae
90 Summer, da vil hans Majestæts naadige Proposition kun lidet hjælpe; thi ved dette Aars Udgang ville der jo blive end vanskeligere at tilveiebringe dette Arkanum. Nogle af de her tilstædeværende Repræsentanter taler om høie Renter for de, der rester med dette fatale Indskud, hvorved den tunge Byrde blev end vægtigere. Deres Grunde maae vaare, at de der har erlagt sin
95 Contingent gjorde dette [da] Coursen var ufordeeltigst; men skulle nu de der rester kunne faae betalt det dem paalignede Indskud ringere, da staaer og den Vare man nu muligens kunde have at sælge, i langt ringere Forhold end for et Aar siden.

100 19. FEBRUAR 1818

Hrr. Præsident!

Jeg kan ingensinde forestille mig at større Uhæld kunde ramme Folket, ja
105 maaske lede til Foretagender som hverken jeg eller nogen kan forudsee, ifald nu det resterende Sølv-Indskud strax skulle leveres; desaarsag har jeg 3de Gange i det samlede Storthing udladt mig herover.

110 Da Tingen ikke angaaer mindre end nogle 1000 Familiers Vee og Vel, har jeg
maaske af Interesse for denne retfærdige Sag udladt mig noget stærk herover;
men høytidelig kan jeg

forsikre at ikke fjerneste Tanke var at fornærme nogen Authoritet eller enkelte
115 Individer.

Frie og uafhængig af alle Mennesker skal intet Tvangseller Lökkemiddel have
mindste Indflydelse paa min individuelle Handlemaade, og just saaledes er det
at jeg i Henhold til Grundlovens 66 § der giver Repræsentanterne fuld Frihed til
120 at yttre sine Meninger uden Ansvar har fremsadt det som efter min
Overbeviisning er rigtig.

Jeg tør saaledes vente for Eftertiden at blive fritagen for saadanne Udladelser
som Hrr. Stiftamtmand Christie gjorde mod mig i Gaar; saadanne
125 Anmærkninger leder desuden til intet Resultat. Har jeg fejlet i mit Forslag, vil
det desuden snart falde igjennem, hvilke jeg imidlertid ikke er tilbøuelig til at
troe.

27. FEBRUAR 1818

130

Hrr. Præsident!

Da der endnu ventileres om det resterende Bankindskud, saa vil det tillades mig
- det være da det sidste jeg i denne Anledning skal fremsætte - at yttre følgende:

135

Uden at hverken jeg, eller nogen, var han endog inspireret med overnaturlige
Gaver, er istand for med ringeste Vished at kunde bestemme hvilke Individuer
der af Modvillighed eller virkelig Trang ei har betalt sit Sølv-Indskud, saa
antager jeg som afgjort at de allerfleste som nu resterer hermed paa ingen Maade
140 vægrer sig ved at deeltage i denne Udgift som rammer Alle, og Hvem som har
anden Tanke om Pluraliteten af det norske Folk, ham værdiger jeg ikke i ringeste
Maade min Opmærksomhed. Kan noget Menneske med sund Fornuft statuere
at 1/3 af Nationen skulle af Misnøie ledet ved Cabalspillere lade sig forføre til
Gjenstridighed mod Lovene? Nei! saadant har aldrig, og vil aldrig stemme
145 overeens med Nordmandens Carakteer.

Den der selv faaer Gaarde uden Betaling, den der daglig trækker Indkomster, er
maaskee ikke rigtig istand for at imaginere sig, hvad de Mand maa føle, der
150 omgivne af en talrig Familie seer sine smaae Børn lide Mangel, øiner intet Haab i
Fremtiden for sit ulykkelige Afkom, men snarere troer at mærke Foragt og Had
af de, hvis Vellevnet de maaske bidrage til.

Takket være Skjæbnen som ikke bestemte mig til Oppebørselsbetjent naar det
155 Tilfælde indtraf at det sidste Husmøbel, saavel som Familiens tarvelige Sæng,
blev bortslæbt for at sælges.

Den store Luxus samt al den Herlighed som Borger- og Bondestanden skal være
i Besiddelse af, kjender jeg ikke til. Bønderne købe intet fra Kjøbstaden uden de
160 alleruundværligste Fornødenheder, det er saaledes kun tomme Deklamationer
om Bondestandens elegante Meubler og yppige Levemaade.

Ikke skulle jeg troe at vi formedelst vor nedarvede og, om jeg saa maae sige,
hæderværdige Gjestfrihed har fortjent at lastes, i det vi med største
165 Beredvillighed saa gjerne fremsatte, endog for den ubekjendte Reisende, det
bedste vi have.

Til Slutning vil jeg anmærke at det vel ikke stemmer overeens med den liberale
Tenkemaade at sætte de Medborgeres Navne til Haan og Foragt i de offentlige
170 Blade, fordi Tidsomstændigheder nægtede saa mange at indsende sit Beløb. Man
troer dog ikke at saadan Fremgangsmaade ville være tilfredsstillende hverken for
de gode Medborgere som har betalt sit Indskud til Norges Bank, eller meget
behagelig for de, der i dette Moment ei kan betale - ja, saadanne Forslage
forekommer mig saa haarde, saa uhensigtsmæssige, som om en Tyrk eller
175 Buskmand (en av de vildeste Folkeslag i Sydafrika) havde fremsadt samme. Ifald
at Navnene paa de som ei har betalt sit Sølv-Indskud skal offentliggjøres,
forlanger jeg ligeledes, at den eller de Mænds Navne som proponerede dette,
ligeledes skal vedføies.

180 14. MARS 1818

Hrr. Præsident!

Næsten daglig hører man fra forskjellige Norges Egne de sørgeligste
185 Begivenheder i Anledning af Pengecirkulationens Standsning. Panteexecutioner

skeer nu ligesaa systematisk mellem Mand og Mand som til Skattebeløbene. Saa faae, eller rettere sagt ingen kan betale sine, nu, til 14de April under Dom indgaaede Forpligtelser. Den ene Naboe eller Ven kan ikke spare den Anden; thi
190 lige Uhæld hænger over denne af andre igjen. Uden hastig Hjælp vil der endog nu i Aar, efter mine Tanker, vise sig de sørgeligste, de frygteligste Begivenheder, som Armodens Rædsler altid har i Følge med sig, for de Mennesker der aldrig kunne troe at Skjæbnen nogensinde skulle tvinge dem til at gribe Betlestaven.

195 For om mulig at lindre denne Trang, er det jeg herved vover at foreslaae: at der saa hastig som mulig oprettes en Laaneanstalt af Specie-Bankens Fond, som i smaae Capitaler f: Ex: fra 100 til 1000 Spd: var at bekomme mod lovlige Renter for hver som kan stille fuldkommen Sikkerhed; og at disse Capitaler maae i de første 2 Aar ei fra Bankens Side kunne opsiges.

Kilde

Halvdan Koht (red.): Fra den gamle bonde-opposisjon. Oslo 1927.

Emner

Innlegg i Stortinget, Økonomi

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/henstand-med-indskud>